
ФРЕЙМОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ “AUSSTEIGER” У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Бондарчук О. Ю.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-425-2-28>

ВСТУП

У сучасній лінгвістиці одна з домінуючих парадигм – когнітивна, що спрямовує дослідження за напрямками «мова та мовець», «мова й культура», «мова та ментальність». Одним із ментальних утворень у когнітивній лінгвістиці є лінгвокультурний типаж (далі – ЛК типаж) – узагальнений тип особистостей, поведінка яких виражає найяскравіші, упізнавані характеристики певного етносу чи соціальної групи¹. ЛК типаж об'єднує в собі проблематику лінгвокультурології (В. фон Гумбольдт, О. О. Потебня, Е. Сепір, В. В. Жайворонок, Л. І. Мацько, О. О. Селіванова, А. Гардт, М. Венгелер), лінгвоконцептології (М. М. Полюжин, А. М. Приходько, К. Фраас, Н. Кальва) і лінгвоперсонології (Й. Л. Вайсбергер, С. В. Голик, І. О. Голубовська, Л. В. Заскїна, О. Мергенталер, Г. Штассен). Об'єктом аналізу стає мова, що є транслятором мисленневих процесів, соціальних змін у суспільстві, і культура як історична пам'ять народу.

У німецькій лінгвокультурі існує ЛК типаж «Aussteiger», який уособлює культурно-специфічну особистість, є концептом, що актуалізований у мові та може бути розкритий у межах когнітивно-дискурсивного підходу. Дослівного перекладу цього слова не існує. *Aussteiger* – це особа або група осіб, які з певних ідеологічних, політичних, економічних, екологічних, соціальних переконань та внаслідок зовнішніх обставин залишають суспільство, роботу, групу, об'єднання, країну задля самореалізації, здійснення мрій, ведення простого способу життя, пошуку нових відчуттів.

Матеріалом дослідження послугувала вибірка із книг художнього дискурсу (Г. Лангенкамп „Aussteigerin aus Versehen/Відлюдько

¹ Сукаленко Т. М. Лінгвокультурні типажі українського художнього дискурсу XIX ст. : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2019. 32 с.

ненароком“, А. Майєр „Die kleine Aussteigerfibel/Коротка оповідь виходу з професії“², М. Онкен „Bis nichts mehr ging. Protokoll eines Ausstiegs/Коли вже нічого не допомагає. Протокол зміни життя“³ та Я. Гросарт „Vom Aussteigen und Ankommen. Besuche bei den Menschen, die ein einfaches Leben wagen/Про відмову та віднайдення себе. Зустрічі із людьми, які наважилися вести просте життя“⁴) загальним обсягом 756 сторінок.

Теорія фреймів бере витоки від лінгвіста Ч. Філмора⁵ та когнітивіста й дослідника штучного інтелекту М. Мінського⁶. Уведення цього терміна до лінгвістичної парадигми викликало його полісемію. Фрейм розглядається як схема⁷, ідеалізована когнітивна модель (анг. *idealized cognitive model – ICM*)⁸, система концептів, інструмент аналізу⁹, цілісне уявлення про багаторівневий концепт, знання, організовані навколо концепту в межах певної культури та ін.

В українському мовознавстві С. А. Жаботинська створює концепцію базисних фреймів¹⁰, згідно з якою «скелетною» структурою внутрішнього лексикона є концептуальна мережа, яка формується п'ятьма базисними фреймами: предметним, акціональним, посесивним, ідентифікаційним, компаративним.

У німецькому мовознавстві теорію фреймів Ч. Філмора та М. Мінського як інструмент лінгвістичного дослідження розвинули К. Конердінг, К. Фраас, Б. Льоннекер, А. Цім та їхні послідовники¹¹.

² Langenkamp H. Aussteigerin aus Versehen : Eine wahre Geschichte vom glücklichen Leben mit der Einsamkeit und im Wald. Leipzig : Amazon, 2012. 126 S.

³ Onken M. Bis nichts mehr ging. Protokoll eines Ausstiegs. Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2013. 176 S.

⁴ Grossarth J. Vom Aussteigen und Ankommen. Besuche bei Menschen, die ein einfaches Leben wagen. I. Auflage, Taschenbuchausgabe Wilhelm GoldmannVerlag, München, 2012. 316 S.

⁵ Fillmore C. J. Lexical semantics and text semantics. Copeland J. E. *New Directions in Linguistics and Semantics Houston*. Rice University Studies, 1984. S. 123–147.

⁶ Minsky M. A. Framework for Representing Knowledge. *The Psychology of Computer Vision*. Winston (Hrsg.), 1999. P. 211–277.

⁷ Langacker R. W. Foundations of cognitive grammar, vol. 1: theoretical prerequisites. Stanford, California, 1987. 540 p.

⁸ Lakoff G. Contemporary theory of metaphor. *Metaphor and thought*: [ed. By A. Ortony]. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. P. 202–251.

⁹ Fillmore C. J. Lexical semantics and text semantics . Copeland J. E. *New Directions in Linguistics and Semantics Houston*. Rice University Studies, 1984. S. 123–147.

¹⁰ Жаботинська С. А. Лексичні поля й нелінійна динаміка когнітивних структур. *Вісник Львівського університету*. Серія : Філологічна. 2011. Вип. 52. С. 3–11.

¹¹ Busse D. Frame-Semantik. Ein Kompendium. Berlin/Boston, 2012. 888 S.

Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit. Tübingen, 1996.

Fraas C. Schlüssel-Konzepte als Zugang zum kollektiven Gedächtnis – Ein diskurs- und frameanalytisch basierter Ansatz. *Deutsche Sprache*, 3/05. Berlin, 2005. S. 242–257.

Фрейми – концептуальні одиниці знання, які евокують мовні одиниці зпам'яті носіїв мови для охоплення значення мовного виразу¹²; складні абстрактні одиниці знання з суцільним характером¹³. К. Конердінг розуміє під фреймом *мовні тексти*, які уможливають раціональний доступ до стереотипного знання¹⁴. Фрейм пояснює можливість деталізовано, диференційовано та наочно охопити сукупність певної інформації, яка організована, збережена й когнітивно відтворюється в специфічних смислових залежностях¹⁵.

Fraas C. Diskursanalytische Zugänge zum kollektiven Gedächtnis – Identität im Diskurs zur deutschen Einheit / Akten des Internationalen Germanisten-Kongresses, 2007. S. 327–332.

Kalwa N. Das Konzept "Islam". Sprache und Wissen. Eine diskurslinguistische Untersuchung. De Gruyter, 2013. 363 S.

Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie / Klaus-Peter Konerding. – Tübingen : Niemeyer, 1993. – 492 S.

Konerding K. Themen, Rahmen und Diskurse. Zur linguistischen Fundierung des Diskursbegriffes. *Diskurslinguistik nach Foucault*, 2007. S. 107–140.

Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster – Zur Komplementarität, Konvergenz und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens / Warnke Ingo, Jürgen Spitzmüller (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. XI. Berlin / New York : de Gruyter, 2008. – 449 S.

Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster. Zur Komplementarität, Konvergenz, und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens / Warnke Ingo, Jürgen Spitzmüller (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik*. Berlin : de Gruyter, 2008. S. 117–150.

Lönneker B. Konzeptframes und Relationen. Extraktion, Annotation und Analyse französischer Corpora aus dem World Wide Web. Berlin, 2003. 356 S.

Scheufele D. A. Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 1999. Vol. 49. – Issue 1. P. 103–122.

Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens / Ingo Warnke (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 89–116.

Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse. Zur Verwandtschaft zweier Wissensanalysen [Electronic Ressource]. Mode of access : www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/fileadmin/Redaktion/Institute/Germanistik/Konstruktionsgrammatik/ZiemFrames_Diskurs.pdf.

¹² Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens / Ingo Warnke (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 89–116.

¹³ Ziem A. Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens / Wengeler (Hrsg.) : *Sprachgeschichte als Zeitgeschichte*, 2005. S. 315–348.

¹⁴ Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.

¹⁵ Ziem A. Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens / Wengeler (Hrsg.) : *Sprachgeschichte als Zeitgeschichte*, 2005. S. 315–348.

1. Матричний фрейм та топос-аналіз

Фрейми – форми репрезентації для різних форм знання. У фреймах збережено стереотипне знання, яке може впливати з когнітивних структурних залежностей. Мова – це величезна сітка символічної інформації, з якої фрейми отримують характерне наповнення – семантичну повноту¹⁶. Нема ізолюваних фреймів, які існують самі для себе, а є фреймова система. Вони пов’язані горизонтальними та вертикальними взаємовідносинами. Стосовно горизонтальних зв’язків, то концепт “Aussteiger” стоїть поряд з концептами “Einsteiger”, “Neuanfang”, “der deutsche Bürger”. У вертикальних залежностях ідеться про “парадигматичну впорядкованість гіперо- та гіпонімічних фреймів”¹⁷. Гіперонімічний фрейм визначає, яка інформація в якому значенні належить до певного фрейму. Фрейм “Aussteiger” може вказувати, наприклад, на фрейм “deutsche Mentalität” (свідчить, що німці мають мужність залишити старий спосіб життя), “deutsche Kultur” (німці не бояться самовиражатися та толерантно ставляться до інших), “ehrenamtliches Engagement” (німці витрачають свій час, беруть довготривалу відпустку, щоб зайнятися неоплачуваною суспільно корисною роботою) тощо. Гіпонімічні фрейми можуть евокуватися залежно від змістового відтінку досліджуваного поняття. Новий спосіб життя “Aussteiger” передбачає вирішення фінансових, особистих, житлових питань тощо. Отже, гіперонімічні фрейми можуть визначати, яка інформація буде представлена в гіпонімічних фреймах. Взаємодія можливих слотів і встановлених елементів знання утворюють структуроване ціле – фрейм¹⁸.

Дискурсивне дослідження *Aussteiger*, вихідною базою якого є фрейм “Aussteiger”, можна в горизонтальній та вертикальній перспективах змоделювати у рисунку 1.

Певні слоти залишаються відкритими, оскільки в одному дискурсі можуть бути виражені експліцитно, а в іншому не актуалізуватися відповідними предикаціями.

¹⁶ Ziem A. Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens /Wengeler (Hrsg.) : Sprachgeschichte als Zeitgeschichte, 2005. S. 315–348.

¹⁷ Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens / Ingo Warnke (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 101.

¹⁸ Minsky M. A. Framework for Representing Knowledge /The Psychology of Computer Vision. Winston (Hrsg.), 1999. P. 211–277.

Згідно з фреймовою теорією щось значуще організоване в рамки, які містять певні пробіли¹⁹. Наповнення пробілів утворює нові рамки знання. Кожне поняття (кожен концепт), яке є наповненням певних позицій у загальній рамці знання (пробілів), саме утворює рамку. Рамки – системи (під)рамок²⁰.

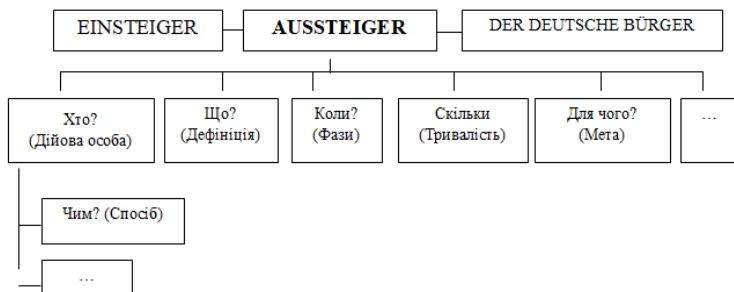

Рис. 1. Фреймова структура “Aussteiger” у горизонтальній та вертикальній перспективі

Епістемічне відтворення даних відбувається за допомогою трьох структурних складових елементів фрейму і їх кількісних відношень стосовно один одного²¹:

1) слоти – концептуальні пробіли, які можна ідентифікувати за допомогою влучно поставлених питань. Для ідентифікації слотів потрібно поставити питання, визначити серед них доцільні (релевантні) категоріальні питання, й зробити градуальну диференціацію цих питань;

2) філери – наповнювачі слотів, які відповідають кількості одиниць інформації в базі даних;

3) дефолт-коєфіцієнти – прототипічні та умовні наповнювачі слотів. Хоча вони не проявляються в базі даних, та вони очевидні.

Кожен філлер утворює фрейми, які пов’язані не ієрархічними, а павутинними (нім. *netzwerkartig*) відношеннями²².

¹⁹ Fillmore C. J. Lexical semantics and text semantics / Copeland J. E. New Directions in Linguistics and Semantics Houston. Rice University Studies, 1984. S. 123–147.

Langacker R. W. Foundations of cognitive grammar, vol. 1: theoretical prerequisites. Stanford, California, 1987. 540 p.

Minsky M. A. Framework for Representing Knowledge / The Psychology of Computer Vision. Winston (Hrsg.), 1999. P. 211–277.

²⁰ Busse D. Semantik. Paderborn, 2009. S. 84.

²¹ Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse. Zur Verwandtschaft zweier Wissensanalysen [Electronis Ressource]. Mode of access : www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/fileadmin/Redaktion/Institute/Germanistik/Konstruktionsgrammatik/ZiemFrames_Diskurs.pdf.

Лінгвістично-дискурсивне осмислення теорії фреймів запропонував К. Конердінг²³. Під фреймом К. Конердінг розуміє в мовознавчому дослідницькому значенні мовні тексти, які дають раціональний доступ до стереотипічного знання. Ці мовні тексти існують як списки питань²⁴. Семантична типологія іменників утворює основу для типів фреймів, які К. Конердінг називає матричними фреймами: GEGENSTAND (предмет), SOZIALE GRUPPE (соціальна група) / INSTITUTION (інституція), PERSON (особа) / AKTANT (дійова особа), EREIGNIS (подія), HANDLUNG (дія), ZUSTAND (стан) / EIGENSCHAFT (властивість), TEIL (частина), GANZES (ціле), UMGEBUNG (оточення), ORGANISMUS (організм). Ці матричні фрейми можна описати за допомогою предикацій – висловлень, які характеризують фрейм і які К. Конердінг формулює у вигляді питань. За допомогою цих предикацій можна визначити слоти²⁵.

Для побудови фрейму “Aussteiger” вихідною базою можуть слугувати матричні фрейми ОСОБА/АКТАНТ та ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА. За К. Конердінгом до матричного фрейму ОСОБА/АКТАНТ належать особи з тимчасовими або постійними властивостями чи особи

²² Fillmore C. J. Lexical semantics and text semantics / C. Copeland J. E. *New Directions in Linguistics and Semantics* Houston. Rice University Studies, 1984. S. 123–147.

Langacker R. W. *Foundations of cognitive grammar*, vol. 1: theoretical prerequisites. Stanford, California, 1987. 540 p.

Minsky M. A. Framework for Representing Knowledge. *The Psychology of Computer Vision*. Winston (Hrsg.), 1999. P. 211–277.

²³ K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.

Konerding K. Themen, Rahmen und Diskurse. Zur linguistischen Fundierung des Diskursbegriffes. *Diskurslinguistik nach Foucault*, 2007. S. 107–140.

Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster – Zur Komplementarität, Konvergenz und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens. *Methoden der Diskurslinguistik: Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. XI. Berlin / New York : de Gruyter, 2008. 449 S.

Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster. Zur Komplementarität, Konvergenz, und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens / Warnke Ingo, Jürgen Spitzmüller (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik*. Berlin : de Gruyter, 2008. S. 117–150.

²⁴ Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993 492 S.

²⁵ Spitzmüller J. *Diskurslinguistik: Eine Einführung in Theorien und Methoden der transtextuellen Sprachanalyse*. Walter de Gruyter, 2011. 236 S.

Warnke I. Zur Integration von Kulturwissenschaft und Philologie in der Diskurslinguistik. *Jahrbuch für Internationale Germanistik*, 2007. S. 65–70.

в особливому становищі²⁶. Питання, які утворюють рамки для матричного фрейму для ОСОБИ/АКТАНТА:

- Яким чином розпізнається стан/властивість?
- Як можна охарактеризувати суб'єктивний стан особи на основі стану/властивості?
 - Які звички особи визначаються з цього стану/властивості?
 - Які здібності особи визначаються з цього стану/властивості?
 - Які інші властивості визначаються з цього стану/ властивості?
 - У яких подіях або діях стан/властивість відіграють роль?
 - Яку роль/функції виконує стан/властивість у цих подіях/діях?
 - За яких умов виникає стан/властивість в особі?
 - Яке значення має поява стану/властивості для особи та її оточуючих?
 - Які є схожі стани/властивості?

Ці питання не є необхідною базою для фрейму “Aussteiger”. Оскільки наше дослідження ставить об'єктом не кожного окремого німця, який веде відмінний від суспільного спосіб життя, а *Aussteiger* як соціальну, політичну, ідеологічну групу людей, то необхідний нам фрейм – ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА²⁷. Цей матричний фрейм має широкий обсяг і містить аспекти, які є іррелевантні для *Aussteiger*. За конкретними вимогами для опису *Aussteiger* матричний фрейм скорочено. У питаннях фрейму ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА *Aussteiger* розуміємо як “група *Aussteiger*”. Із матричних фреймів ОСОБА/АКТАНТ та ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА модифікуємо фрейм ОСОБА/ГРУПА, який підходить для ЛК типу “Aussteiger”.

У фреймі “Aussteiger” розрізняємо три групи питань: конституційні відношення й властивості, фази існування і поширення та значення групи *Aussteiger* для людей²⁸ (див. Табл. 1.).

Із вище презентованого матричного фрейму утворюється схема предикацій, які презентують слоти як відношення для предикатів. К. Конердінг називає це предикаторною схемою. Для матричного фрейму “Aussteiger” утворюємо таку предикаторну схему, яка утворена з матричного фрейму ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА²⁹.

²⁶ Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.

²⁷ Там само.

²⁸ Там само.

²⁹ Там само.

**Перелік питань матричного фрейму ОСОБА/ГРУПА
за К. Конердінгом**

I. Конституційні відношення і властивості

- 1 У яких суспільних процесах або відношеннях фігурує *Aussteiger*?
- 2 Яку роль відіграють/яку функцію виконують *Aussteiger* у цих суспільних відношеннях?
- 3 Із чого складається *Aussteiger*?
- 4 Що дає членство в *Aussteiger*?/Які переваги бути *Aussteiger*?
- 5 Що забороняє членство в групі *Aussteiger*?
- 6 До чого зобов'язує членство в групі *Aussteiger*?
- 7 Якими іншими властивостями характеризується *Aussteiger*?

II. Фази існування й поширення

- 1 У яких функціональних відношеннях бере початок *Aussteiger*?
- 2 За яких особливих умов *Aussteiger* припиняє існувати?
- 3 Як можна зруйнувати *Aussteiger*?
- 4 Які типові фази існування проходить *Aussteiger*?
- 5 За яких умов поширюється *Aussteiger*? Яким чином, способом, за яких причин і з якими наслідками?

III. Значення *Aussteiger* для людей

- 1 Які назви має *Aussteiger*?
- 2 Яким інтенціям, потребам, цілям, меті завдячує своїм існуванням *Aussteiger*?
- 3 У яких діях або подіях *Aussteiger* відіграє важливу роль?
- 4 Чим є *Aussteiger*?
- 5 Які цілі переслідує *Aussteiger*?
- 6 За яких умов діяльність *Aussteiger* схвалюється?
- 7 Яким чином функціонує *Aussteiger*?
- 8 Яким чином діє (є дієвою) *Aussteiger*?
- 9 За яких умов група *Aussteiger* кого-небудь виключає?
- 10 Які особливі завдання або обов'язки має *Aussteiger*?
- 11 Які засоби використовує *Aussteiger*?
- 12 Яку роль/цінність має *Aussteiger* для соціального життя й функціонування?
- 13 Які інші соціальні групи схожі на досліджувану групу і чим вона відрізняється від них? Як, коли, де й чому можна класифікувати *Aussteiger*?
- 14 Чи існують спеціальні теорії або детальні описи *Aussteiger*?
- 15 Про що свідчить існування *Aussteiger*?

Дискурси – складні типи репрезентаційних форматів, які об’єднують множину текстів до спільного знаменника, структурно впорядковують та когнітивно опрацьовують їх³⁰. Спільним знаменником нашого корпусу дослідження є поняття “Aussteiger”. Припускаємо, що знання про значення “Aussteiger” зорганізовані в концептуальну сім’ю, яка охоплює всі способи прочитання *Aussteiger*. Напр. *Aussteiger* трактуємо як: 1) особа, яка вирізняється із натовпу своєю зовнішністю; 2) особа або група людей, яка веде аскетичний спосіб життя; 3) колишні члени субкультури або секти, які прагнуть інтегруватися в суспільство й повернутися до нормального способу життя та ін. Усі ці значення актуалізуються в дискурсі *Aussteiger*. За певним способом прочитання дискурс *Aussteiger* можна поділити на піддискурси.

Для опису концепту “Aussteiger” із корпусу виокремлено всі контекстуалізації вільних і сталих словосполучень ключового слова³¹. Ці контекстуалізації можна згрупувати за категоріями, які ми називаємо: *Aussteiger* і політика, *Aussteiger* і секта, *Aussteiger* і суспільство, *Aussteiger* і субкультура, *Aussteiger* і професія, *Aussteiger* і гроші, *Aussteiger* і село тощо. Частотні контекстуалізації, як бачимо з корпусу публіцистики, стосуються, наприклад: *Aussteiger aus dem Beruf*, *Aussteiger aus der Gesellschaft*, *Aussteiger aus der Stadt* тощо.

З усієї сукупності контекстуалізацій вибираємо й групуємо ті, які містять предикації *Aussteiger*: наприклад *Aussteiger ist ...*, *Aussteiger heißt ...*, *Aussteiger gehört zu ...*, *Aussteiger wird definiert als ...* Ці контекстуалізації – це висловлювання про те, що мовець розуміє під “Aussteiger”, які часткові аспекти він приписує *Aussteiger*, за яких умов виникають *Aussteiger* та ін. Такі висловлення групуємо до різних фреймових димензій, щоб порівняти, які елементи знання актуалізовані в художньому дискурсі. Фрейми тут розуміємо як потенціал контекстуалізації концептів, отже, можна визначити як просувається реалізація цього потенціалу в дискурсі *Aussteiger*³². У досліджених текстах *Aussteiger* поєднується з предикатами таким чином:

Aussteiger – не ..., а ... не розкіш, а конфлікти

³⁰ Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse. Zur Verwandtschaft zweier Wissensanalysen. [Electronic Ressource]. Mode of access : www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/fileadmin/Redaktion/Institute/Germanistik/Konstruktionsgrammatik/ZiemFrames_Diskurs.pdf, S. 19.

³¹ Kalwa N. Das Konzept “Islam”. Sprache und Wissen. Eine diskurslinguistische Untersuchung. De Gruyter, 2013. S. 164.

³² Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit / Claudia Fraas. – Tübingen, 1996. S. 53.

Наприклад *Aussteigen hat nicht mit Wellness zu tun. Es ist voller Konflikte*³³.

Aussteiger є ... розрив із громадянським суспільством

Наприклад *Da ist ein Ausstieg oft eine tragische Abnabelung, ein Bruch mit der bürgerlichen Welt, wenn keine Alternative mehr gesehen wird*³⁴.

Aussteiger детермінується ... формами й мотивами життя

Наприклад *Auf meiner Reise traf ich Menschen, deren Lebensformen und Motive fürs Aussteigen sehr unterschiedlich waren*³⁵.

Aussteiger визначається ... темпом

Наприклад *“Ich sehe mich nicht als Aussteiger aus der Gesellschaft”, sagt von Jorck. “Ich habe nur das Tempo verlangsamt”*³⁶.

Дані контекстуалізації містять висловлення про те, що мовці розуміють під “*Aussteiger*”, які причини й умови для виникнення *Aussteiger* вони передбачають. Предикації *Aussteiger* стосуються різних димензій фреймів. Це можливо завдяки тому, що фреймові димензії групуються на таких категоріях, як умови, причини, прояв, функціональні залежності. Фреймові питання відповідно стосуються цих категорій і предикації *Aussteiger* у дискурсивних текстах можна розглядати як відповіді на питання фрейму “*Aussteiger*”³⁷.

Для опису предикацій застосовуємо такі символи, як n – слот для специфікації *Aussteiger*, напр. *berühmte Aussteiger*, *deutsche Aussteiger* відображаються як AUSSTEIGER (n). X, Y і Z – валентність відповідних дієслів, слоти й предикації. Отже, предикації *Aussteiger*, які проявляються у корпусних текстах, можна представити як слот-структури.

Оскільки концепт динамічний, то пояснення значення слова в словнику можуть бути первинним джерелом, тому що вони консервують мовні знання про лексичну одиницю, а отже лише частину від повного об'єму значення³⁸. Словники з методичного погляду описують значення слів як щось статичне. Новіші варіанти й тенденції мовного вживання, які поступово естаблюються в лінгвоспільноті, можуть бути зафіксовані в словниках пізніше.

³³ Grossarth J. Vom Aussteigen und Ankommen. Besuche bei Menschen, die ein einfaches Leben wagen. / Jan Grossarth. I. Auflage, Taschenbuchausgabe Wilhelm GoldmannVerlag, München, 2012. S. 13.

³⁴ Там само. С. 13.

³⁵ Там само. С. 13.

³⁶ Там само. С. 14.

³⁷ Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit. Tübingen, 1996. S. 60–61.

³⁸ Там само. С. 76.

Дослідження словникових тлумачень показують основні характеристики *Aussteiger* та пропонують відповіді на питання: Хто такий *Aussteiger*? Інші ж питання, які виникають у суспільній комунікації стосовно *Aussteiger*, лишаються без відповідей. Це питання типу: Який *Aussteiger*? або Яке розуміння самого себе має *Aussteiger*? Нема інформації щодо типових уявлень про *Aussteiger* у носіїв мови, та як усвідомлюють самі себе *Aussteiger* або які стереотипи мають *Aussteiger* самі про себе й суспільство про *Aussteiger*³⁹. Стереотипи в цьому значенні розуміємо як пануючі в лінгвоспільноті думки і погляди про предмет або подію, які необов'язково мають реалістичне підґрунтя⁴⁰. Вони складаються з настроїв, оцінок, емоцій, удаваних реалій, які конструюють засоби ЗМІ. Часто *Aussteiger* уявляють як невдах, хіпі або ж як прогресивних підприємців у екзотичних країнах. Такі стереотипи можуть керуватися зовнішніми ситуаціями й умовами та втілюватися через текстові стратегії мовця. Фреймове моделювання концепту дає змогу відкрити пробіли (домени), наповнення яких відсутнє в словниках та необхідне для об'єктивного розуміння досліджуваного поняття.

Матричний фрейм К. Конердінга розкриває ЛК типаж “*Aussteiger*” у горизонтальній перспективі. Низка питань у рис. 1. є модифікованим (скороченим) каталогом питань, який необхідний для відкриття слотів фрейму “*Aussteiger*” та їх експліцитного наповнення предикатами. Учений зазначає, що в трансдисциплінарному дискурсному аналізі важливо поєднати в межах рамок (фрейму) знання з соціології, античної риторики та сучасної когнітології⁴¹. Таким чином можна заповнити ті слоти, які є імпліцитними в тексті, але дискурс передбачає їх існування (дефолт-коєфіцієнти). Фрейм тематично генерований, залежить від ситуативної релевантності, містить вибрані відрізки з віртуальної мережі когнітивних концептів, які контролюються, обмежуються й поєднуються в мережу культурними/онтогенетичними “обмеженнями”. Ці відношення, або обмеження, поєднуються на рівні когерентності різними атрибутами (квастіо/нім. *Quaestio*). Оскільки фреймовий аналіз може охопити переважно експліцитні предикації, то вважаємо необхідним інтегрувати топос-аналіз до фреймового аналізу.

³⁹ Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit. Tübingen, 1996. С. 80.

⁴⁰ Lönneker B. Konzeptframes und Relationen. Extraktion, Annotation und Analyse französischer Corpora aus dem World Wide Web / Birte Lönneker. Berlin, 2003. 356 S.

⁴¹ Konearding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster – Zur Komplementarität, Konvergenz und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens. Methoden der Diskurslinguistik: Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene. XI. Berlin / New York : de Gruyter, 2008. S. 118.

A. Цім зауважує важливість топос-аналізу в межах дискурсивного аналізу для вивчення “імпліцитних передумов сказаного в тексті”⁴². Метод топос-аналізу застосований М. Wengeler, A. Ziem⁴³. Термін “топос” запозичено з античної риторики; він дає пояснення про колективне, суспільне знання, яке в межах тематично визначених публічних дискурсів або виражається експліцитно, або проявляється у виразах, текстах як зрозуміле фонове знання⁴⁴. У нашій роботі топос розуміємо в переосмисленому з античної риторики значенні як дискурсивний засіб аналізу аргументаційних кроків у дискурсі⁴⁵.

Топос евокується за допомогою аргументаційних кроків⁴⁶. Суспільне знання скупчується не в окремих мовних виразах, а в аргументативних зразках⁴⁷. Вони розкриваються в дискурсі *Aussteiger* і можуть показати типові, важливі, домінантні способи мислення, погляди, зразки сприйняття *Aussteiger*. Топоси, наповнені прикладами з корпусу, є аргументативними зразками, які вважаються ключами до структури дискурсу⁴⁸. Аргументаційні топоси представляють складний гетерогенний мовний феномен, структурують дискурс й інтегрують різні рівні – від слова до метафори та висловлення. У функціональній перспективі за допомогою застосованих топосів виконуються центральні дискурсивні дії. У їх поділі на типи аргументування вони представляють основні світоглядні передумови або фонові знання, які структурують дискурс у змістово-формальну й аргументативну єдність і

⁴² Busse D. *Linguistische Diskursanalyse: neue Perspektiven*. Springer VS, 2013. 421 S.

⁴³ Wengeler M. *Topos und Diskurs. Begründung einer argumentationsanalytischen Methode und ihre Anwendung auf den Migrationsdiskurs (1960-1985)* / Martin Wengeler. Tübingen, 2003. 345 S.

Wengeler M. *Linguistische Diskursanalysen – deskriptiv, kritisch oder kritisch durch Deskription?* . Schiewe, Jürgen (Hrsg.) : *Sprachkritik und Sprachkultur. Konzepte und Impulse für Wissenschaft und Öffentlichkeit*. Bremen, 2011. S. 35–48.

Ziem A. *Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens* . Wengeler (Hrsg.) : *Sprachgeschichte als Zeitgeschichte*, 2005. S. 315–348.

⁴⁴ Wengeler M. *Topos und Diskurs – Möglichkeiten und Grenzen der topologischen Analyse gesellschaftlicher Debatten* . Warnke I. *Diskurslinguistik nach Foucault: Theorie und Gegenstände* / Ingo Warnke, de Gruyter, 2007. S.163.

⁴⁵ Там само. С. 303.

⁴⁶ Ziem A. *Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens* . Ingo Warnke (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 129.

⁴⁷ Ziem A. *Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens* . Wengeler (Hrsg.) : *Sprachgeschichte als Zeitgeschichte*, 2005. S. 321.

⁴⁸ Spieß C. *Diskurshandlungen. Theorie und Methode linguistischer Diskursanalyse am Beispiel der Bioethikdebatte (Sprache und Wissen 7)*. Berlin, New York : De Gruyter, 2011. S. 528.

можуть бути названі основними фігурами дискурсу⁴⁹. М. Венгелер наводить такі формальні аргументативні зразки: топос економічної вигоди, топос зловживання, топос пристосування, топос засудження, топос розуміння, топос небезпеки та ін. у межах концепту “Integration”⁵⁰.

Для формулювання окремих топосів та аргументативних зразків є дві можливості: якщо-тоді-формулювання в формі певного силогізму, або формулювання каузальних підрядних речень⁵¹.

На цьому етапі дослідження детальніше зупинимося на фреймовому аналізі, до якого інтегровано топос-аналіз, таких підтипів досліджуваного ЛК типу: “Aussteiger із суспільства”, “Aussteiger із професії”, “Aussteiger із міста”. Для аналізу цих підтипів обираємо матеріалом книги, що є частковими дискурсами, у яких проявляються різні контекстуалізації досліджуваного ЛК типу. Вибрані книги ілюструють певне поняття, на відміну від публіцистичного дискурсу, з автостереотипної точки зору. Вибір саме цих підтипів обґрунтовано словниковими дефініціями, визначеннями носіїв мови в опитуванні, а також частотністю вживання в публіцистичному дискурсі.

1. Фреймове моделювання підтипу “Aussteiger із суспільства”

Книга Г. Лангенкампа є автобіографічним твором⁵², який описує самотнє життя жінки в єднанні з природою. Унаслідок різних обставин героїня змушена була залишити життя в місті й переїхати жити в ліс. Жінка, яка вивчала інформатику в університеті, має підключення до Інтернету й так спілкується з зовнішнім світом. Сама себе вона називає “*die komische Frau, die mit den vielen Tieren da oben im Wald lebt*” або скорочено: *dieimwaldlebt*. Героїня твору веде свій блог про просте життя на природі, який має тисячі читачів. Лексико-семантичне поле книги зводиться до трьох головних категорій: самотність, любов до природи та технічні досягнення, які полегшують життя людини.

Самотність представлена лексикою, у якій відображаємо аспекти самотності: самостійність: *meine Entscheidungen selber treffen*; географічна ізоляція: *Luftlinie knapp dreihundert Meter entfernt*; дратівливість через сусідів: *Und meine Nachbarin brachte und bringt mich*

⁴⁹ Spieß C. Diskurshandlungen. Theorie und Methode linguistischer Diskursanalyse am Beispiel der Bioethikdebatte (Sprache und Wissen 7). Berlin, New York : De Gruyter, 2011. С. 537.

⁵⁰ Wengeler M. Topos und Diskurs – Möglichkeiten und Grenzen der topologischen Analyse gesellschaftlicher Debatten . Warnke I. Diskurslinguistik nach Foucault: Theorie und Gegenstände, de Gruyter, 2007. S. 171.

⁵¹ Там само. S. 25.

⁵² Langenkamp H. Aussteigerin aus Versehen : Eine wahre Geschichte vom glücklichen Leben mit der Einsamkeit und im WaldLeipzig : Amazon, 2012. 126 S.

zunehmend an den Rand des Wahnsinns. Mehr als jeder Hahn; відсутність сусідів: Die anderen Wochenendler aus Hamburg und Berlin kommen fast nur in der sonnigen Zeit; тиша в лісі та зоряне небо: Wenn in der Nacht alles still wird im Wald und ich nichts weiter sehe, als die Sterne am Himmel <...> Es gibt nur wenige Monate in meinem Leben, die das noch toppen können; усамітнення: ich brauche keine Zweisamkeit.

Любов до природи виражено словосполученнями, які актуалізують такі смисли: любов до житла: *sich in das Holzhaus verlieben; sich mit dem Haus anfreunden*; темрява: *echte Dunkelheit*; любов до тварин: *solche tierliebenden Weicheier wie ich; Lege-Animationshilfe; Ich habe Hochachtung von den Spezies Hund, die so nachsichtig mit uns Menschen ist*; тварини отримують імена: *Thorsten Schmidt war ein wirklich lieber Kerl. Sehr zutraulich und handzahn. Besonders Gertrud zeigte an meinen Baumaßnahmen großes Interesse. Mehrmals täglich kam sie zur Inspektion vorbei. Sie pickte auf dem Holz rum, testete die Querbalken und gackerte wohlwollend, Mona war genau wie ich ein Wohnungswesen und eigentlich gar nicht für die Wildnis geeignet.*

Технічні досягнення, які полегшують життя людини на природі: ліхтарик, який одягається на голову: *Die Stirnlampe gehört zu den Errungenschaften, ohne die ich nicht mehr leben kann und will, die "ich kann auch Rotlicht einschalten"-Funktion, і прагнення мати всі новинки техніки: Ich bin ein Technik-Freak. Ja, ich bin ein Technik-Junkie.*

Книга становить об'єктивний матеріал для дослідження підтипу "Aussteiger із суспільства"⁵³.

Для побудови **фрейму** потрібно (за К. Конердінгом й А. Цімом) поставити влучні питання та таким чином визначити межі для досліджуваного концепту, відкрити релевантні слоти⁵⁴. К. Конердінг вважає питання центральними інстанціями для текстуалізації знання. Вихідний пункт теорії: мовний доступ до концептуального знання можливий через предикації, які типові для мовної спільноти й збігаються з узуальними контекстами⁵⁵.

⁵³ Langenkamp H. Aussteigerin aus Versehen : Eine wahre Geschichte vom glücklichen Leben mit der Einsamkeit und im Wald. Leipzig : Amazon, 2012. 126 S.

⁵⁴ Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.

Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens . Ingo Warnke (Hg.) : Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 89–116.

⁵⁵ Fraas C. Schlüssel-Konzepte als Zugang zum kollektiven Gedächtnis – Ein diskurs- und frameanalytisch basierter Ansatz . Deutsche Sprache, 3/05. Berlin, 2005. S. 242–257.

У фреймі “Aussteiger із суспільства” розрізняємо три групи питань, які дають змогу систематизувати всі контекстуалізації на семантичному рівні: конституційні відношення та властивості, фази існування й поширення та значення групи *Aussteiger* для людей. Оскільки ключове слово “Aussteiger” має кілька способів прочитання, то для цього підтипу можна знайти відповіді на такі запитання:

I. Конституційні відношення й властивості:

1. Із чого складається ГРУПА *Aussteiger*?
2. Що дає членство в ГРУПІ *Aussteiger*? / Які переваги бути *Aussteiger*?
3. До чого зобов’язує членство в ГРУПІ *Aussteiger*?
4. Якими іншими властивостями характеризується ГРУПА *Aussteiger*?
5. Хто/Що захищає ГРУПУ *Aussteiger*?

II. Фази існування та поширення:

1. Які причини виникнення ГРУПИ *Aussteiger*?
2. За яких особливих умов ГРУПА *Aussteiger* припиняє існувати?
3. Які типові фази існування проходить ГРУПА *Aussteiger*?
4. За яких умов поширюється ГРУПА *Aussteiger*?

III. Значення ГРУПИ *Aussteiger* для людей:

1. Які назви має ГРУПА *Aussteiger*?
2. Які цілі переслідує ГРУПА *Aussteiger*?
3. За яких умов діяльність ГРУПИ *Aussteiger* схвалюється?⁵⁶

Із презентованого вище матричного фрейму утворюється схема предикацій, які представляють слоти як відношення для предикатів. К. Конердінг називає це предикаторною схемою⁵⁷. Для матричного фрейму *Aussteiger* можна сформувати предикаторну схему, що утворена з матричного фрейму ІНСТИТУЦІЯ/СОЦІАЛЬНА ГРУПА. Домени знань про досліджуване поняття складаються з кількості всіх слотів, які відіграють у дискурсі певну роль. Тому не всі слоти, названі в матричному фреймі К. Конердінга, отримують наповнення в дискурсі “Aussteiger із суспільства”⁵⁸.

Оскільки цей аналіз ґрунтується на методично-теоретичній ідеї, що концептообумовлене знання пов’язане з дискурсивно центральними мовними виразами, то для кожної фреймової димензії встановлюються, систематизуються й порівнюються предикації *Aussteiger* із конкретних

⁵⁶ Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.

⁵⁷ Там само.

⁵⁸ Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse. Zur Verwandtschaft zweier Wissensanalysen. [Electronis Ressource]. Mode of access : www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/fileadmin/Redaktion/Institute/Germanistik/Konstruktionsgrammatik/ZiemFrames_Diskurs.pdf.

текстів⁵⁹. Застосовуємо такі символи: n – слот для специфікації *Aussteiger*, наприклад *berühmte Aussteiger*, *deutsche Aussteiger* відображаються як AUSST (n). X, Y і Z – валентність відповідних дієслів, слоти та предикації. Отже, предикації *Aussteiger*, які проявляються в корпусних текстах, можна представити як слот-структури. Конкретні контекстуалізації об’єктивують філери. Так виникають речення з даними, які уможливають порівняння філерів за різними критеріями (час, соціокультурні, політичні й ін. групи, оточення тощо)⁶⁰. Оскільки автор книги – *Aussteigerin*, то під всіма контекстуалізаціями “ich” маємо на увазі “Aussteiger”.

I. Конституційні відношення та властивості:

1. Предикатори, які характеризують склад *Aussteiger*.

Контекст 1: *Heute ist es anders. Heute lebe ich hier alleine und genieße die Einsamkeit.*

Предикація: **AUSSTEIGER (n)**.

Філери: n – alleine.

2. Предикатори, які характеризують переваги членства у *Aussteiger*.

Контекст 1: *Übrigens hatten wir damals den zweiten Schweif vom Halleyschen Kometen schon längst mit bloßem Auge entdeckt, bevor die Presse erstaunt darüber berichtete. Dunkelheit hat auch Vorteile.*

Предикація: **AUSSTEIGER живе в x, x має переваги у.**

Філери: x – die Dunkelheit (пряме значення, у лісі нема вуличних ліхтарів, які перешкоджають бачити нічне небо), y – den Halleyschen Kometen vor dem Pressebericht entdecken.

Контекст 2: *Und inzwischen kann ich meine Entscheidungen ja auch selber treffen, was mir damals noch nicht so wirklich gelang.*

Предикація: **AUSSTEIGER може у.**

Філери: y – Entscheidungen treffen.

Контекст 3: *Ich habe weder Frau noch Mann und auch keinerlei Bedürfnis nach Zweisamkeit. Ich bin mir selbst genug.*

Предикація: **AUSSTEIGER не має ні у ні z і не потребує x.**

Філери: y – Frau, z – Mann, x – Zweisamkeit.

Контекст 4: *Heute ist es anders. Heute lebe ich hier alleine und genieße die Einsamkeit.*

Предикація: **AUSSTEIGER насолоджується у.**

Філери: y – die Einsamkeit.

3. Предикатори, які характеризують властивості *Aussteiger*.

⁵⁹ Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit. Tübingen, 1996.

⁶⁰ Там само.

Контекст 1: *Und meine Nachbarin brachte und bringt mich zunehmend an den Rand des Wahnsinns. Mehr als jeder Hahn.*

Предикація: **у нервує AUSSTEIGER.**

Філери: у – die Nachbarin.

Контекст 2: *Übrigens pinkeln Eichhörnchen nachts tatsächlich vom Baum (von wo denn sonst?). Ich weiss: Darüber macht sich der normale Bürger keine Gedanken.*

Предикація: **AUSSTEIGER думає не так як у.**

Філери: у – der normale Bürger.

4. Предикатори, які характеризують завдання *Aussteiger*.

Контекст 1: *Hach – das Leben kann so einfach sein. Von da an wurde die abendliche Pflückaktion wesentlich entspannter für beide Seiten.*

Предикація: **AUSSTEIGER виконує у.**

Філери: у – die abendliche Pflückaktion.

5. Предикатори, які характеризують захист *Aussteiger*.

Контекст 1: *Die Dunkelheit legt sich nun schützend um mich und mein Haus.*

Предикація: **у захищає AUSSTEIGER.**

Філери: у – die Dunkelheit.

II. Фази існування й поширення:

6. Предикатори, які характеризують обставини виникнення *Aussteiger*.

Контекст 1: *Ich wollte raus, raus in die Wildnis – mich der Natur stellen, mich durch Brennesseln kämpfen, Sümpfe durchqueren, Berge überwinden.*

Предикація: **AUSSTEIGER хоче у.**

Філери: у – raus in die Wildnis, sich der Natur stellen, sich durch Brennesseln kämpfen, Sümpfe durchqueren, Berge überwinden.

Контекст 2: *In einem Holzhaus von fünfzig Quadratmeter geht man sich zu zweit ziemlich schnell auf die Nerven.*

Предикація: **AUSSTEIGER стає х через у.**

Філери: х – einsam, у – das Holzhaus von fünfzig Quadratmeter.

7. Предикатори, які характеризують обставини, які б могли спричинити розпад *Aussteiger*.

Контекст 1: *Der Ort ist so weit weg von allem, dass die hohen Benzinpreise schon jeden davon abhalten hier zu wohnen.*

Предикація: **у стримує AUSSTEIGER.**

Філери: у – hohe Benzinpreise, der Ort ist weit weg.

Контекст 2: *Das neue Hobby hat mich wieder ein Stückchen zurück in die Zivilisation gebracht. Gerne besuche ich Events.*

Предикація: **у повертає AUSSTEIGER в з.**

Філери: у – das neue Hobby, z – die Zivilisation.

Контекст 3: *Der Durchlauferhitzer in der Küche hatte schon lange sein Leben ausgehaucht, dafür war es unter der Badewanne im Bad umso lebendiger geworden <...> Schlimm genug, dass ich nun am Ende der Welt in Einsamkeit leben musste, so wie es dort derzeit aussah, so konnte ich da nicht einfach wieder einziehen.*

Предикація: у стримують **AUSSTEIGER**.

Філери: у – der Durchlauferhitzer, Lebendiges unter der Badewanne.

8. Предикатори, які характеризують фази існування *Aussteiger*.

Контекст 1: *Mein neues Leben begann. Und mir war irgendwie ganz schön mulmig dabei. Aber es gab nun kein Zurück mehr.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має у, а не z.

Філери: у – mein neues Leben, z – kein Zurück mehr.

Контекст 2: *Wir verliebten uns beide in das hübsche kleine Holzhaus und wir haben es gekauft.*

Предикація: **AUSSTEIGER** закохується в у.

Філери: у – das hübsche kleine Haus.

Контекст 3: *So langsam fing ich an mich mit dem Haus anzufreunden.*

Предикація: **AUSSTEIGER** дружить з у.

Філери: у – das Haus.

9. Предикатори, які характеризують умови розширення ГРУПИ *Aussteiger*.

Контекст 1: *Ich verliebte mich damals spontan in die kleine Terrasse zwischen den hohen Tannen, um die sich kreisförmig eine Buchenhecke schlängelte.*

Предикація: **AUSSTEIGER** закохується в у.

Філери: у – in die kleine Terrasse zwischen den hohen Tannen.

III. Значення *Aussteiger* для німецького суспільства:

10. Предикатори, які характеризують назву *Aussteiger*.

Контекст 1: *Auch wenn ich abgeschieden im Wald lebe, so heißt es noch lange nicht, dass ich mich vom modernen Leben abgewandt habe. Ich bin ein Technik-Freak. Ja, ich bin ein Technik-Junkie.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є у.

Філери: у – ein Technik-Freak, ein Technik-Junkie.

Контекст 2: *Solche tierliebenden Weicheier wie ich.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є у.

Філери: у – tierliebendes Weichei.

Контекст 3: *In den Medien wurde gerade der Begriff „Tiermesse“ erfunden. Dabei handelte es sich überwiegend um einsame Menschen, die durch das Horten von Tieren irgendetwas kompensieren. Ich zähle mich*

definitiv nicht dazu. Ich brauche nix kompensieren. Ich will hier im Wald einfach nur meine Ruhe haben. Und diesen Kater.

Предикація: **AUSSTEIGER** є не у.

Філери: у – *Tiermessie*.

11. Предикатори, які характеризують умови, за яких цілі *Aussteiger* схвалюються.

Контекст 1: *So interessant finde ich mein Leben dann eigentlich doch nicht. Andere scheinbar schon. Immer wieder merke ich, dass Menschen von meiner Art zu leben fasziniert sind.*

Предикація: у **вважають AUSSTEIGER** х.

Філери: у – Menschen, х – faszinierend.

12. Предикатори, які характеризують цілі ГРУПИ *Aussteiger*.

Контекст 1: *Ich wollte weg, was erleben. Leben.*

Предикація: **AUSSTEIGER** хоче у.

Філери: у – *weg, was erleben; leben*.

Із вищепобудованого фрейму видно, що певні слоти мають широке наповнення текстовими елементами – філерами. Певні предикатори реалізуються лише одним контекстом, деякі – трьома або чотирма. Це свідчить про те, що певні слоти утворюють профіль дискурсу, мають високий ступінь централізації, що схематично зображуємо в радіальній моделі фрейму⁶¹ (рис. 2).

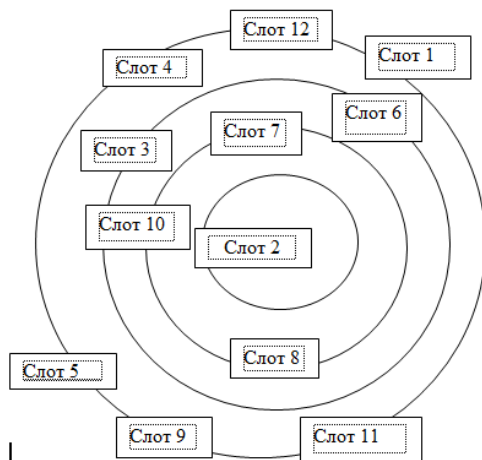
Слот 2 “Переваги *Aussteiger*” – профіль дискурсу даної книги, слоти 7, 8, 10 утворюють базу, на основі якої профіль набуває свого своєрідного дискурсивного контуру⁶². В аналізованому фреймі “*Aussteiger* із суспільства” увагу сфокусовано на перевагах *Aussteiger* перед суспільством на фоні слотів “назва типажу”, “фази існування” й “обставини розпаду ГРУПИ”. Слот 2 як профіль дискурсу має численні містки до фреймів “Самотність”, “Тиша”, “Ліс”, “Темрява”, які є основою життя поза суспільством і характеризуються позитивним аксіологічним маркером.

Дискурс містить численні предикації, які пов’язують досліджуваний фрейм із фреймом “Любов до тварин”, що профілюється в багатьох контекстуалізаціях. Тварини для *Aussteigerin* виступають друзями (Ich bin dankbar, dass ich ihn kennen und lieben lernen durfte), членами сім’ї (Ich habe jedes Mal Rotz und Wasser geheult, wenn eines meiner Hühner abends im Stall fehlte; Ich habe Hochachtung von den Spezies Hund, die so nachsichtig mit uns Menschen ist), об’єктами поваги (Ich habe jedes Mal

⁶¹ Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse. Zur Verwandtschaft zweier Wissensanalysen [Electronis Ressource]. Mode of access : www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/fileadmin/Redaktion/Institute/Germanistik/Konstruktionsgrammatik/ZiemFrames_Diskurs.pdf.

⁶² Там само.

Rotz und Wasser geheult, wenn eines meiner Hühner abends im Stall fehlte) і любові (Bei dreifarbigen Katzen schaltet mein Körper automatisch von der Verstands- zur Herzsteuerung um, jegliche Vernunft und Logik wird zwangsabgeschaltet).

- Слот 1 – склад *Aussteiger*
- Слот 2 – переваги *Aussteiger*
- Слот 3 – властивості *Aussteiger*
- Слот 4 – завдання *Aussteiger*
- Слот 5 – захист *Aussteiger*
- Слот 6 – обставини виникнення *Aussteiger*
- Слот 7 – обставини розпаду *Aussteiger*
- Слот 8 – фази існування *Aussteiger*
- Слот 9 – умови розширення *Aussteiger*
- Слот 10 – назва *Aussteiger*
- Слот 11 – умови схвалення цілей *Aussteiger*
- Слот 12 – цілі *Aussteiger*

Рис. 2. Радіальна модель фрейму “Aussteiger із суспільства”

Топос-аналіз. Якщо контекстуалізації й рамки інтерпретації (фрейми) виразів, які об’єктивують ЛК типаж “Aussteiger”, належать до семантичного рівня, то топоси та аргументативні зразки об’єднують досліджуване поняття на рівні тексту⁶³. Це така собі сітка імпліцитних смислів, яка охоплює причинно-наслідкові зв’язки в дискурсі

⁶³ Fraas C. Diskursanalytische Zugänge zum kollektiven Gedächtnis – Identität im Diskurs zur deutschen Einheit. Akten des Internationalen Germanisten-Kongresses, 2007. S. 327–332.

Aussteiger. Підтип “Aussteiger із суспільства” в публіцистичному дискурсі мав здебільшого негативну оцінку. Це аргументувалося тим, що такий спосіб життя вважається дивним і невдалим: *Aussteiger gelten als gescheitert*⁶⁴. У вищеописаному фреймі слот “переваги” є центральним у дискурсі *Aussteiger*, оскільки Гайке вважає своє життя позитивним, наповненим сенсом, можливостями відкривати в собі нові грані, вести просте життя та реалізовувати власну систему цінностей. Топос – засіб реалізації комунікативної мети *Aussteiger* у дискурсі.

Книга пронизана такими топосами:

Entscheidungs-Topos (топос рішення). Якщо особа/група може приймати рішення самостійно, оскільки живе одна, то вона належить до *Aussteiger*. Наприклад: *Ich kann meine Entscheidungen ja auch selber treffen, was mir damals noch nicht wirklich so gelang*. Однією з причин виходу із суспільства є мотив прийняття рішень. *Aussteiger* свідомі, самостійно розв’язують проблеми і несуть відповідальність за свої вчинки.

Autarkie-Topos (аскетичний топос). Якщо особа/група залишає певні організації, то почувається самодостатньою: *Ich bin mir selbst genug. Ich genieße die Einsamkeit*. Такий аскетизм спричинений відсутністю особистого простору в умовах суспільної комунікації. Самотність дає змогу пізнати себе, оскільки уможливорює роздуми.

Freak-Topos (топос диваків). Якщо особа/група живе самотньо, веде відмінний від інших спосіб життя, то вважається дивною: *Darüber macht der Normalbürger keine Gedanken*. *Aussteiger* вирізняються із натовпу тим, що мають інший світогляд і задумуються про наслідки людського буття.

Wildnis-Topos (топос дикої природи) – Якщо особа/група хоче жити самотньо, то повинна мешкати в дикій місцевості: *Ich wollte raus, raus in die Wildnis – mich der Natur stellen, mich durch Brennesseln kämpfen, Sümpfe durchqueren, Berge überwinden*. Багато представників цього підтипу прагнуть відчутися первісними людьми й пробують вижити без досягнень цивілізації. Це стосується, передусім, шукачів пригод.

Neuanfang-Topos (топос нового початку). Якщо особа/група розпочинає щось нове, то залишає щось: *Mein neues Leben begann. Aber es gab nun kein Zurück mehr*. Вихід із суспільства передбачає початок нового життя в селі, лісі, на човні, у печері тощо. Якщо *Ausstieg* для суспільства – це вихід, то для *Aussteiger* – це *Einstieg*. Зміна погляду призводить до зміни векторної спрямованості оцінки від знака “-” до знака “+”.

⁶⁴ Grossarth J. Vom Aussteigen und Ankommen. Besuche bei Menschen, die ein einfaches Leben wagen. Auflage, Taschenbuchausgabe Wilhelm Goldmann Verlag, München, 2012. 316 S.

Naturliebe-Topos (топос любові до природи). Якщо особа/група любить природу, то наважується вийти із суспільства; *Für mich sind das keine Nutztiere – was ich übrigens für eine absolut schreckliche Bezeichnung für ein Lebewesen halte – ich liebe meine Hühner.*

Definitions-Topos (дефініційний топос). Якщо слово має певне визначення, то повинні бути виконані дії/наслідки, які відповідають його дефініції; *In den Medien wurde der Begriff “Tiermesse” erfunden.* Велика кількість синонімів та okazionalizmів, що апелюють до досліджуваного поняття, розкривають спектри ціннісної орієнтації *Aussteiger*. “Tiermesse” передбачає любов до тварин, якою вони компенсують спілкування з людьми.

Наведені топоси дають змогу виокремити ціннісну орієнтацію досліджуваного підтипу ЛК типуажу: 1) самотність; 2) спокій; 3) просте життя; 4) життя на природі, яка виділяє його з низки інших підтипів.

2. Фреймове моделювання підтипу “Aussteiger із міста”

Для цього підтипу вибрано автобіографічну книгу Андре Майєра, у якій у сатиричній формі описано побут життя в селі – від вибору місця й житла до облаштування особистого життя і вільного часу⁶⁵. У гумористичній формі відзначено переваги спокійного сільського життя й недоліки, які виникають унаслідок нестачі досвіду у веденні господарства та несприятливих погодних умов. Автор описує *Aussteiger* як шанс розпочати нове життя: *Jeder Ausstieg – den Suizid einmal ausgeklammert – ist zugleich ein Neuanfang, ist ein Einstieg in eine wie auch immer geartete fremde Welt.*

Автор послуговується композитами, які відображають різновиди *Aussteiger* та їх відмінність від тих, які вирішили жити в селі: *der Neuankömmling, Neuansiedler, Anti-AKW-Aktivisten, Möchtegeraussteiger, Lass-uns-in-Ruhe-drüber-reden-Gatten oder –Gattinnen, Dauernörgler, Mallorcaflüchtlinge, Miamirentner, Langzeiturlauber, Solo- oder Familienaussteiger*; спосіб життя: *Singledasein, die Zweierbeziehung, Boy-meets-Girl-Variante, Hollywoodschmonzette, Fitnessclubmitgliedschaften, Aussteigerkollektiv*; різновид діяльності: *Hobbytöpfeln, Survivalwochenendkurs, Wagenburgmentalität, Wasserzählerableser, Kosten-Nutzen-Analyse, Pellet-Solar-Heizung*; коло питань, які виникають в селі: *16-Stunden-Arbeitstag, 360-Grad-Zone, Massa-, Kampa- oder Team-Haus-Vorwand-Tiefspül-WC, Randfichten- oder Wolfgang-Petri-Vertrag, Street-credibility, Vorkriegsplumpsklo, Aussteigerkreisen, Kleinstkläranlagenanbieterbranche, Wurzelraumsorgung, Fäkalienentsorgungssysteme,*

⁶⁵ Meier A. Die kleine Aussteiger Fibel. Landleben von A bis Z. Berlin : Seitenstraßen Verlag GmbH, 2008. 141 S.

Speed-Dating-Agenturen, Unterputzwandheizung, George-Cloony-Verschnitt; особливості характеру: *Autosuggestionskraft, Grundsatzentscheidungen, Autarkiebestrebungen;* мету: *Fluchtdomizil, Kunst-machen-Wollen, Geldverdienen-Können.*

Образність мови книги забезпечується фразеологічними одиницями, які створюють гумористичний ефект в описі причин і мети нового способу життя: *das Glück finden, von einem Desaster ins nächste Stürzen, aus dem Tiefschlaf gerissen werden, das Leben in die Tonne drücken, sich die Grübeleien schenken, nach einem Neuanfang dürsten, auf den Lebensabend pfeifen, in die Hose gehen, zur Seite stehen, freien Lauf lassen, selig durchs Leben gleiten, knapp bei Kasse sein, zwei Fliegen mit einer Klappe schlagen, auf den Hals hetzen, im Wege stehen, Seien Sie vor dem Schaden klug, in aller Ruhe zu sich selbst kommen, ein Blaumann ausziehen, die Finger davon lassen, Leben zwischen Baum und Borke, Klatsch und Tratsch aus der Metropole, in der Blüte ihres Lebens.*

Автор проводить у книзі межу між суміжними поняттями *Aussteiger* та *Außenseiter*: *Es wäre wirklich naiv zu glauben, der Schritt aufs dünnbesiedelte Land würde einen quasi automatisch der grauen Masse entreißen und per se zum Außenseiter stempeln. Schließlich ist man nicht als Einsteiger und auch nicht als Erster auf die Idee verfallen, von Rindern gerahmt, einen Neuanfang zu wagen.* Бути *Aussteiger* не означає автоматично стати аутсайдером, про це свідчить чисельність способів виходу з різних видів діяльності.

Тематика книги відображає питання, які турбують *Aussteiger* у побуті. Постійна зайнятість у полі й важка праця в стайні супроводжуються думками про істинність життя, справжні цінності. *Aussteiger* скидає баласт і задумується про побутові проблеми. Відсутність комунікації та самотність відображаються в мові, яка зводиться до коротких простих речень: *Nein, ein neuer Pragmatismus ist es, der des Stadtflüchtlings Reden nun durchzieht und es, von allem eitlen Ballast entschlackt, einzig um wirklich existenzielle Fragen kreisen lässt. Nun werden Sie sich vielleicht fragen, wie Ihre alten Freunde reagieren, wenn Sie künftig nur noch in Drei-Wort-Sätzen über Ernte, Wetter und die Labdosierung bei der Ziegenweichkäsezubereitung reden.*

Розглянемо досліджуваний підтип крізь призму **фреймового аналізу**.

Матеріал книги дає відповіді на такі запитання з матричного фрейму К. Конердінга ГРУПА/ОСОБА:

1. Які властивості має група?
2. Які переваги має група?
3. Які недоліки має група?

4. За яких умов формується група?
5. За яких умов існує група?
6. За яких умов група не може сформуватися?
7. За яких умов група припиняє існувати?
8. Яку назву має група?
9. Яке ставлення в суспільстві до групи?

I Конституційні відношення та властивості:

1. Предикатори, які характеризують властивості групи.

Контекст 1: *Denn nun steht fest, dass Sie reif sind für den großen Umbruch.*

Предикація: **AUSSTEIGER (n).**

Філери : n – reif für den großen Umbruch.

Контекст 2: *Kann doch dergleichen perfide zur Schau gestellte Unbekümmertheit gerade labilere Aussteiger schnell in tiefe Depressionen stürzen.*

Предикація: **x викликає у AUSSTEIGER z.**

Філери: x – zur Schau gestellte Unbekümmertheit, z – tiefe Depressionen.

Контекст 3: *Er (der Exilstädter) ist stolz auf sein jetziges Dasein, seine alternative Lebensführung und zivilisatorische Rückwärtsbewandtheit.*

Предикація: **AUSSTEIGER гордиться x.**

Філери: x – sein jetziges Dasein, seine alternative Lebensführung und zivilisatorische Rückwärtsbewandtheit.

Контекст 4: *Es ist schon merkwürdig. In der Stadt liegen Menschen oft jahrzehntenlang Ohr an Ohr nebeneinander; hören sich husten, schnarchen, lieben. Und obwohl sie nur eine Wand aus 120 Millimeter dicken Reichsformatziegelsteinen trennt, wechseln sie in der ganzen Zeit kein Wort miteinander.; Ganz anders auf dem Land. Auch wenn Sie mehrere hundert Meter von Ihrem nächsten Nachbarn trennen, ignorieren können Sie ihn trotzdem nicht.*

Предикація: **AUSSTEIGER спілкується з x.**

Філери: x – der Nachbar.

Контекст 5: *Gerade Menschen, die sich eher unscheinbar und ohne große Talente durch ihr Leben wursteln, präferieren den Ortswechsel, um ihrem Sein einen neuen Sinn zu geben. Hoffen, dass ihnen in der Fremde der Sprung von der Raupe zum Schmetterling endlich gelingt.*

Предикація: **AUSSTEIGER не має x.**

Філери: x – große Talente.

Контекст 6: *Für Sie, den Aussteiger, ist die Grenze zwischen Arbeit und Freizeit aufgehoben. Ihre Muße ist nicht auf tariflich ausgehandelte Urlaubstage beschränkt. Sie sind Ihres eigenen Glückes Schmied.*

Предикація: **AUSSTEIGER** не розрізняє **x** і **y**.

Філери: **x** – die Arbeit, **y** – die Freizeit.

Контекст 7: *Sind doch viele männliche Aussteiger von den Herausforderungen, die das ländliche Leben an sie stellt, so gefangen, dass sie ihre Partnerinnen aufs Sträflichste vernachlässigen.*

Предикація: **AUSSTEIGER (n)** мають **x**.

Філери: **n** – männlich, **x** – Herausforderungen.

Контекст 8: *Sie als Aussteiger aber sind, Gemüseeigenbau und Hausschlachtung sei Dank, kerngesund und haben die Fesseln der abhängigen Lohnarbeit längst abgestreift.*

Предикація: **AUSSTEIGER (n)**.

Філери: **x** – kerngesund, von der Lohnarbeit nicht abhängig.

2. Предикатори, які характеризують переваги членства у групі.

Контекст 1: *Als Aussteiger gewinnen Sie frühestens an Sexappeal, wenn Sie Ihre Habseligkeiten ins neue Heim räumen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має **x**.

Філери: **x** – Sexappeal.

Контекст 2: *Schön, wenn Sie dort wenigstens einen Nachbarn haben, der Ihr Vertrauen genießt, der Ihre Angewohnheiten kennt, der weiß, wann Sie Ihr Brennholz machen, wann Ihr Mittagsschläfchen halten und wann Sie in den Urlaub fahren.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має **x**.

Філери: **x** – der Nachbar, der Ihr Vertrauen genießt, der Ihre Angewohnheiten kennt, der weiß, wann Sie Ihr Brennholz machen, wann Ihr Mittagsschläfchen halten und wann Sie in den Urlaub fahren.

Контекст 3: *Es genügt, wenn Sie mit dem Hund an der Seite über die Felder ziehen. Eine halbe Stunde am Morgen, um sich auf das Tagwerk einzustimmen, eine halbe Stunde am Abend, um Bilanz zu ziehen und dabei – ja nach weltanschaulicher Präferenz – Gott oder sich selbst für das Glück zu danken, welches Ihnen her in der Natur beschieden ist.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має **x**.

Філери: **x** – der Hund.

Контекст 4: *Aussteiger, die in Familie den Sprung ins Ungewisse wagen, sind im Vorteil.*

Предикація: **AUSSTEIGER** наважуються на **x**.

Філери: **x** – der Sprung ins Ungewisse.

Контекст 5: *Gesellige Abende am Lagerfeuer mit Livemusik und abwechselndes Eintauchen in die selbst gebastelte Schwitzhütte gehören sicherlich zu den reizvollen Höhepunkten des Kommunelebens.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має **x**.

Філери: x – gesellige Abende am Lagerfeuer mit Livemusik und abwechselndes Eintauchen in die selbst gebastelte Schwitzhütte.

Контекст 6: *Doch zurück zum Pferd als Freudenspender, Sport- und Transportgerät.*

Предикація: **AUSSTEIGER має x.**

Філери: x – das Pferd.

Контекст 7: *Wer bereits im Kleinkindalter über Wiesen robben, mit Hunden und Katzen tollen uns sich die sandigen Mohrrüben aus dem Beet ziehen und inklusive Regenwurm in den Mund stecken darf, wird nicht so leicht Opfer jener Allergien und Phobien, die heute großstädtische Arztpraxen füllen. Überhaupt erzieht das Land Eltern wie Kinder zu einer gesunden Unbekümmertheit im gemeinsamen Miteinander.*

Предикація: **AUSSTEIGER є x.**

Філери: x – nicht so leicht Opfer jener Allergien und Phobien, die heute großstädtische Arztpraxen füllen, einer gesunden Unbekümmertheit im gemeinsamen Miteinander.

Контекст 8: *Im Gegenteil, nutzen Sie die Erfahrungen von Altaussteigern, lassen Sie sich praktische Tipps für die Hühner- oder Entenhaltung, für die Garten- und Feldarbeit geben.*

Предикація: **AUSSTEIGER має x.**

Філери: x – Ratschläge.

Контекст 9: *Nur sollte Sie den Ausstieg schon als Chance begreifen, Ihr bisheriges persönliches Beziehungsgeflecht einer Inventur zu unterziehen.*

Предикація: **AUSSTEIGER має x.**

Філери: x – Chance, Ihr bisheriges persönliches Beziehungsgeflecht einer Inventur zu unterziehen.

3. Предикатори, які характеризують недоліки членства у групі.

Контекст 1: *Die ersten Monate, ja vielleicht sogar Jahre in der Fremde sind entbehrungsreich. Ein Septemberregen, der Ihnen den Keller volllaufen lässt, ein Novembersturm, der Ihr Haus abdeckt, ein frostiger Januartag, der Ihre Wasserleitungen platzen lässt, oder ein Jäger, der Ihre Lieblingskatze mit seiner Flinte vom Feldrand putzt, reichen oft schon aus, um Zweifeln aufkeimen zu lassen.*

Предикація: **AUSSTEIGER має x.**

Філери: x – ein Septemberregen, der Ihnen den Keller volllaufen lässt, ein Novembersturm, der Ihr Haus abdeckt, ein frostiger Januartag, der Ihre Wasserleitungen platzen lässt, oder ein Jäger, der Ihre Lieblingskatze mit seiner Flinte vom Feldrand putzt.

Контекст 2: *Zudem laufen Sie Gefahr, beim kleinsten Handycap mit wehenden Fahnen in Ihr altes Leben zurückzukehren.*

Предикація: **AUSSTEIGER загрожує x.**

Філери: x – das kleinste Handycap.

Контекст 3: *Sollten Kreissäge- und Rasenmähergeräusche schon im Morgengrauen an Ihr Ohr dringen, sollten Karawanen von Gülle- und Holztransportern an Ihren rumpelnd vorbeierollern, ziehen Sie die Notbremse und Ihre Kaufaktion zurück.*

Предикація: **AUSSTEIGER** загрожує x.

Філери: x – Kreissäge- und Rasenmähergeräusche, Karawanen von Gülle- und Holztransportern.

Контекст 4: *Springt man an lauen Sommertagen noch allabendlich keck in den nahen Badensee oder unter die selbstgebaute Gartendusche, wird im Winter der Waschlappen allenfalls noch vor Sonn- und Feiertagen über schwer zugängliche Körperzonen geschoben.*

Предикація: **AUSSTEIGER** не має x.

Філери: x – Komfort.

Контекст 5: *Allerdings ist da ein gravierendes Problem. Es ist die mangelnde Autarkie. Denn anders als der Landmann des 19. Oder frühen 20. Jahrhunderts, ist der Aussteiger von heute fast immer auf Außenkontakte angewiesen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** не вистачає x.

Філери: x – die Autarkie.

Контекст 6: *Keine Probleme werden in Aussteigerkreisen so häufig diskutiert wie die richtige Heizmethode und die beste Fäkalienbeseitigungsstrategie.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має x.

Філери: x – die richtige Heizmethode und die beste Fäkalienbeseitigungsstrategie.

Контекст 7: *Es kann nicht oft genug gesagt werden, Landbewohner sind zur Solidarität verdonnert.*

Предикація: **AUSSTEIGER** (n).

Філлери: n – solidär.

Контекст 8: *Morgendliche Übellaunigkeit ist auf vielen Aussteigerdoppelmatrasen anzutreffen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має x.

Філери: x – morgendliche Übellaunigkeit.

Контекст 9: *Anders sieht es mit Mücken, Mäusen oder Ratten aus. Für sie sind wir die nützlichen Idioten. Und ob sie unter, auf oder von uns leben wollen, bestimmen diese Tiere ganz allein.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має x.

Філери: x – Mücken, Mäusen oder Ratten.

Контекст 10: *Sagen wir es mal so, die Kontaktaufnahme mit Einheimischen mag schwer, ja sogar von nachhaltigen Leberschädigungen*

und gelegentlichen Vaterschaftsklagen begleitet sein, aber es gibt Schlimmeres.

Предикація: **AUSSTEIGER** має х.

Філери: х – Kontaktaufnahme mit Einheimischen.

Контекст 11: *Nichts gegen Bier, Wein, Whisky oder Wodka, doch wer als Landmann zur Flasche greift, bevor die Hühner auf der Stange sitzen, läuft schnell Gefahr, der Trunksucht zu verfallen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** загрожує х.

Філери: х – Bier, Wein, Whisky, Wodka, die Trunksucht.

II Фази існування й поширення.

4. Предикатори, які характеризують умови виникнення групи.

Контекст 1: *Beginnen wir mit dem schwierigsten Punkt: Mit wem wage ich den großen Sprung?*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери : х – eine Person.

Контекст 2: *Zugegeben, nicht jeder Aussteiger benötigt einen neuen Ankerplatz.*

Предикація: **AUSSTEIGER** (не) потребує х.

Філери: х – der Ankerplatz.

Контекст 3: *Nachdem also geklärt wäre, wer Sie bei Ihrem Ausstieg begleitet und wer nicht, bleibt nur noch die Frage offen: Wo geht es hin?*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – ein Ort.

Контекст 4: *Vorausgesetzt, Sie gehen wirklich auf volles Risiko und ziehen von der Stadt, von der brodelnden Metropole an den dampfenden Dunghaufen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** залишає х.

Філери: х – die Stadt, die brodelnde Metropole an den dampfenden Dunghaufen.

5. Предикатори, які характеризують умови існування групи.

Контекст 1: *Und auch als Aussteiger sollte man sich für solch deprimierende Wetterlagen vorsorglich nach einer inhäusigen Beschäftigung umsehen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – inhäusige Beschäftigung.

Контекст 2: *Wenn Sie es wirklich ernst meinen mit dem Ausstieg, achten Sie auf einen ausreichenden Sicherheitsabstand.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – der Sicherheitsabstand.

Контекст 3: *Lassen Sie sich also bei der Suche nach Ihrer neuen Heimat Zeit.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – die Zeit.

Контекст 4: *Wenn Sie auf dem Land wirklich sesshaft werden wollen, brauchen Sie ein Huhn.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – ein Huhn.

Контекст 5: *Nicht zuletzt, weil er die neue Existenz zementiert. Rückzugsmöglichkeiten sind Aussteigern mit Hund fremd.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: ein Hund.

Контекст 6: *Wer also den Rest seines Lebens im Caravan verbringen will, sollte deshalb lieber in exotischere Regionen rollen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – exotische Regionen.

6. Предикатори, які характеризують умови, за яких група не може сформуватися.

Контекст 1: *Sagen wir mal so, Menschen mit schwacher Konstitution und erhöhtem Herzinfarktrisiko sollten das Land ebenso meiden wie Hypochonder.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має х.

Філери: х – schwache Konstitution und erhöhtes Herzinfarktrisiko.

Контекст 2: *Wenn Sie zu der Sorte Menschen gehören, die unter all den Krankheiten leiden, die Sie nachweislich nicht haben, sollten Sie das Dorf meiden.*

Предикація: **AUSSTEIGER** має х.

Філери: х – Krankheiten, die Sie nachweislich nicht haben.

Контекст 3: *Quälend kann das Leben sich gestalten, wenn man mit seinem Latein am Ende ist und niemanden hat, der einem mit Rat und Tat zur Seite steht.*

Предикація: **AUSSTEIGER** потребує х.

Філери: х – jemand, der einem mit Rat und Tat zur Seite steht.

Контекст 4: *Das Landleben ist nicht für Plaudertaschen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є х.

Філери: х – die Plaudertasche.

7. Предикатори, які характеризують умови виходу з групи.

Контекст 1: *Vielen Aussteigern schlägt das Landleben irgendwann aufs Gemüt.*

Предикація: **AUSSTEIGER** набридає х.

Філери: х – das Landleben.

III. Значення групи для суспільства.

8. Предикатори, які характеризують назву групи.

Контекст 1: *In Nestern, die weniger als drei Autostunden von der deutschen Hauptstadt entfernt liegen, ist der Begriff „Berliner“ längst zum Synonym für jede Art Aussteiger geworden.; Aus den „Berlinern“ werden dann „die Wrodower“ oder „die Wallmower“ oder „die Gorkower“.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – Berliner, Wrodower, Wallmower, Gorkower.

Контекст 2: *Der Ausstieg, von dem hier die Rede sein soll, ist mehr als ein winterlicher Survivalwochenendkurs mit abschließender Hüttengaudi. Es ist ein Aufbruch ohne Regressanspruch.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – Aufbruch ohne Regressanspruch.

Контекст 3: *Jeder Ausstieg – den Suizid einmal ausgeklammert – ist zugleich ein Neuanfang, ist ein Neuanfang, ist ein Einstieg in eine wie auch immer geartete fremde Welt.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – Neuanfang, Einstieg in eine geartete fremde Welt.

Контекст 4: *Heute wird diese Form des Ausstiegs allerdings hauptsächlich von Frühpensionären aus dem öffentlichen Dienst bevorzugt.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – Frühpensionär.

Контекст 5: *Schließlich bleibt festzuhalten, dass die Flucht aufs Land als Befreiung von lästigen Zwängen, faulen Kompromissen gedacht ist.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – nervige Zeitgenossen.

Контекст 6: *Immer öfter wird der Ostdeutsche sogar dazu ermuntert, seiner Heimat den Rücken zu kehren.*

Предикація: **AUSSTEIGER** є **x**.

Філери: **x** – der Ostdeutsche.

9. Предикатори, які характеризують причини утворення групи.

Контекст 1: *Der gewöhnliche Stadtflüchtling will sich von den Zwängen des Alltags befreien und die Freiheit in vollen Zügen genießen.*

Предикація: **AUSSTEIGER** **хочє** **x**.

Філери: **x** – sich von den Zwängen des Alltags befreien und die Freiheit in vollen Zügen genießen.

Контекст 2: *Natürlich kann man einen glücklichen Aussteiger mit einer Pauschalreise nach Antalya, mit einem Trip nach Mallorca kaum noch locken. Er braucht nicht Badespaß am Ballermann, nicht All-inclusive-Völlerei an der türkischen Riviera. Was ihm fehlt, ist Inspiration, sind kulturelle Erlebnisse, kulinarische Entdeckungen, sinnstiftende Abenteuer, von denen er noch Jahre später an einsamen Winterabenden zehren kann.*

Предикація: **AUSSTEIGER** **хочє не x, а y**.

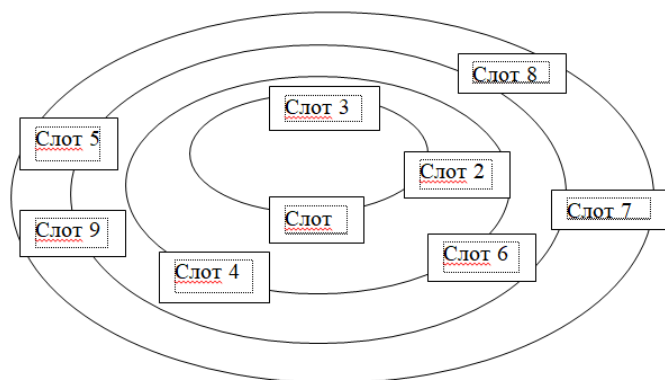
Філери: x – eine Pauschalreise nach Antalya, ein Trip nach Mallorca, ein Badespaß am Ballermann, All-inclusive-Völlerei an der türkischen Riviera; y – Inspiration, kulturelle Erlebnisse, kulinarische Entdeckungen, sinnstiftende Abenteuer.

Контекст 3: *Der wahre Aussteiger streift mit seiner Flucht aus der Stadt selbstredend auch alle beruflichen Fesseln ab, die ihn bis dahin drückten.*

Предикація: **AUSSTEIGER** хоче x.

Філери: x – berufliche Fesseln abstreifen.

Радіальну модель фрейму “Aussteiger із міста”, у якій схематично показана ступінь централізації слотів зображена на рис. 3.

- Слот 1 – властивості *Aussteiger*
- Слот 2 – переваги *Aussteiger*
- Слот 3 – недоліки *Aussteiger*
- Слот 4 – умови виникнення
- Слот 5 – умови існування
- Слот 6 – умови формування
- Слот 7 – умови виходу
- Слот 8 – назва *Aussteiger*
- Слот 9 – причина утворення *Aussteiger*

Рис. 3. Радіальна модель фрейму “Aussteiger із міста”

Слот 3 “Недоліки життя в селі”, слот 2 “Переваги життя в селі” та слот 1 “Властивості групи” є профілем дискурсу цієї книги, утворюють базу, яка розкриває суть досліджуваного поняття в спектрі виділеного підтипу. Такий дискурсивний профіль зумовлений характером написання книги – це словник-порадник для тих, хто бажає жити в селі.

У дискурсі даного підтипу виділяємо сітку таких **топосів**:

Freiheit-Topos (топос свободи). Якщо особа/група раніше виконувала дію, то вона не повинна її повторювати: *Der gewöhnliche*

Stadtflüchtling will sich von den Zwängen des Alltags befreien und die Freizeit in vollen Zügen genießen. Жителі міста вважають, що життя в селі дасть їм змогу мати багато вільного часу та робити те, що вони бажають.

Einfachsein-Topos (топос простоти). Якщо особа/група веде простий спосіб життя, то вона живе в селі: *Für etliche Städter ist der Umzug aufs Land auch ein Abschied von Duschgel und Deoroller.*

Alltag-Topos (побутовий топос). Якщо особа/група живе в селі, то часто займається побутом: *Seien Sie deshalb nett zu Ihren Kachelöfen und lassen möglichst noch im September einen Ofensetzer kommen.*

Natur-Topos (топос природи). Якщо особа/група живе в селі, то вона оточена природою: *Rammen Sie feste Pflöcke in Ihr neues Leben, besorgen Sie sich einen Hund.* Життя в селі передбачає зміну діяльності – вирощування овочів та фруктів, ведення сільського господарства. Однією з переваг такого способу життя є можливість завести домашніх тварин. *Aussteiger* радять завести собаку й коня.

Herausforderungs-Topos (топос виклику). Якщо особа/група живе в селі, то долає виклики: *Sind doch viele männliche Aussteiger von den Herausforderungen, die das ländliche Leben an sie stellt, so gefangen, dass sie ihre Partnerinnen aufs Sträflichste vernachlässigen.* Багато *Aussteiger* їдуть жити в село, тому що не бачать майбутнього в економічному розвитку суспільства, відмовляються від досягнень технічного прогресу. Вони кидають виклик самому собі (*Selbstversuch*), хочуть перевірити, чи зможуть вижити, коли на Землі закінчатся запаси корисних копалин (передусім нафти) і людство боротиметься за виживання.

Einstiegs-Topos (топос початку). Якщо особа/група виходить з певної структури, то вона розпочинає нові дії/події: *Entweder Sie nutzen den Ausstieg als Einstieg in ein asketisches Leben, oder aber Sie schauen sich nach jemandem um, mit dem Sie Ihr neues dörfliches Leben teilen können.* Кожне рішення жити в селі супроводжується початком нового: пошуком житла, способів розв'язання багатьох побутових проблем, новими знайомствами, знаннями й навичками.

Вищезазначені топоси пронизують книгу та наводять основні ціннісні орієнтири *Aussteiger* у селі. Важливими елементами цього підтипу є початок нового, єднання з природою, простота в побуті й щоденні виклики самому собі.

ВИСНОВКИ

Фреймовий аналіз – продуктивний метод аналізу концептів різного типу в лінгвістично-дискурсивній парадигмі. Він конструє сегменти знання в цілісні структурні одиниці. ЛК типаж “*Aussteiger*” має

горизонтальну та вертикальну перспективи. У горизонтальному ланцюжку фрейм “Aussteiger” стоїть поряд з концептами “der deutsche Bürger”, “Einsteiger” тощо. У вертикальній площині фрейм “Aussteiger” підпорядковується гіперонімічним фреймам “deutsche Mentalität”, “Kultur”, “Gesellschaft” та підпорядковує собі (суб)фрейми, наприклад “Aussteiger із професії”.

Фрейм складається з трьох елементів: слотів, філерів та дефолт-коефіцієнтів. Слоти (концептуальні пробіли) фрейму “Aussteiger” ілюструємо за допомогою питань із каталогу, запропонованого К. Конердінгом, у матричному фреймі ГРУПА та ОСОБА. Наповнення пробілів філерами залежить від дискурсу, який визначає контекстуальні відмінності в способах прочитання “Aussteiger”. За результатами другого розділу контекстуалізації *Aussteiger* у дискурсі згруповано за категоріями, найчастотнішими з яких є “Aussteiger із суспільства” та “Aussteiger із міста”.

Фрейми, які об’єктивуються предикаціями кожного окремого підтипу, пов’язані між собою павутинними відношеннями. Однією зі специфічних ознак фреймової структури ЛК типажу є причинно-наслідковий зв’язок між певними слотами, оскільки активізація одного з них автоматично спричиняє діяльність іншого. Фрейм “Aussteiger із суспільства” перетинається з фреймами “Aussteiger із професії” та фреймом “Aussteiger із міста” тим, що *Aussteiger* повинен змінити місце проживання й вид діяльності, якщо хоче відхилитися від суспільних норм і правил. У фреймі “Aussteiger з міста” теж спостерігаємо зміну професії – вирощування овочів, фруктів, ведення сільського господарства.

Наповнення слотів залежить від їх вагомості для певного підтипу. Одні з них можуть мати широке наповнення філерами, тоді вони утворюють профіль дискурсу, мають високий ступінь централізації. Для підтипу “Aussteiger із суспільства” профіль дискурсу складають слоти “Переваги *Aussteiger*”, “Фази існування”, “Назва групи”. Підтип “Aussteiger із професії” має дискурсивний профіль, який виражений слотами “Причини”, “Назва групи”, “Цілі групи”. У підтипі “Aussteiger із міста” дискурсивний профіль формують слоти “Недоліки життя в селі”, “Властивості *Aussteiger*”, “Переваги життя в селі”.

Метод фреймового аналізу ЛК типажу “Aussteiger” дає змогу розширити дефініцію ключового слова “Aussteiger” такими семами: причини виходу, переваги й недоліки життя, властивості *Aussteiger*, ціннісні орієнтири кожного способу прочитання *Aussteiger*.

Топос-аналіз інтегровано до фреймового аналізу задля розкриття “імпліцитних передумов” сказаного в дискурсі *Aussteiger*. Аргументативні зразки виступають елементами топосу й структурують дискурс

у змістово-формальну, причинно-наслідкову єдність. Топос-аналізом здійснюються комунікативні інтенції мовця, які спрямовані на те, щоб аргументувати своє рішення розпочати нове життя, розкрити в причинно-наслідковому зв'язку основні теми, що охоплюють життя *Aussteiger*, а отже когерентно об'єднують дискурс *Aussteiger*. Основні топоси – дефініційний, топос свободи, вільного часу, любові до природи, простого життя, які проявляються в досліджених підтипах.

Усі прояви виходу із різних інституцій та груп поєднуються бажанням жити “неприспосовано”, відмовою від грошової вигоди, – простим способом життя (топоси відлюдності, пристосування, простоти).

АНОТАЦІЯ

За допомогою фреймового моделювання підтипів ЛК типу “*Aussteiger*” на матеріалі автобіографічних книг встановлено ті семи значення, які ще не зафіксовані в словниках і присутні у свідомості носіїв мови. Базою фреймового моделювання слугувала схема матричних фреймів “ОСОБА/ГРУПА”, запропонована К. Конердінгом. У фреймах наявні ті семи, які ще не зафіксовані у словниках та існують у сучасному німецькомовному дискурсі. Експліцитно виражені знання структуровано в рамки за допомогою трьох складників: слотів, філерів та дефолт-коефіцієнтів, які вербалізовані узуальними предикаціями в піддискурсах. Предикації, представлені валентністю дієслів і специфікацією *Aussteiger*, є одночасно слот-структурами. Вони дають відповіді на питання фрейму, які відсутні в словниках та виникають у суспільній комунікації: типові *Aussteiger*, стереотипні уявлення про *Aussteiger* тощо. За частотністю слотів визначені дискурсивні профілі кожного окремого підтипу *Aussteiger*, у яких указані основні слоти (питання фрейму), які характеризують особливості дискурсивної актуалізації кожного окремого підтипу ЛК типу.

Топос-аналіз розглядаємо як додатковий засіб побудови фреймів для виявлення специфіки аргументації дискурсу кожного окремого підтипу.

Література

1. Жаботинська С. А. Лексичні поля й нелінійна динаміка когнітивних структур. *Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна*. 2011. Вип. 52. С. 3–11.
2. Сукаленко Т. М. Лінгвокультурні типи українського художнього дискурсу XIX ст. : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2019. 32 с.
3. Busse D. *Frame-Semantik. Ein Kompendium*. Berlin/Boston, 2012. 888 S.

4. Fillmore C. J. Lexical semantics and text semantics. Copeland J. E. *New Directions in Linguistics and Semantics* Houston. Rice University Studies, 1984. S. 123–147.
5. Fraas C. Gebrauchswandel und Bedeutungsvarianz in Textnetzen. Die Konzepte IDENTITÄT und DEUTSCHE im Diskurs zur deutschen Einheit. Tübingen, 1996.
6. Fraas C. Schlüssel-Konzepte als Zugang zum kollektiven Gedächtnis – Ein diskurs- und frameanalytisch basierter Ansatz. *Deutsche Sprache*, 3/05. Berlin, 2005. S. 242–257.
7. Fraas C. Diskursanalytische Zugänge zum kollektiven Gedächtnis – Identität im Diskurs zur deutschen Einheit. *Akten des Internationalen Germanisten-Kongresses*, 2007. S. 327–332.
8. Grossarth J. Vom Aussteigen und Ankommen. Besuche bei Menschen, die ein einfaches Leben wagen. Auflage, Taschenbuchausgabe Wilhelm GoldmannVerlag, München, 2012. 316 S.
9. Kalwa N. Das Konzept “Islam”. *Sprache und Wissen. Eine diskurslinguistische Untersuchung*. De Gruyter, 2013. 363 S.
10. Konerding K. Frames und lexikalisches Bedeutungswissen. *Untersuchungen zur linguistischen Grundlegung einer Frametheorie und zu ihrer Anwendung in der Lexikographie*. Tübingen : Niemeyer, 1993. 492 S.
11. Konerding K. Themen, Rahmen und Diskurse. *Zur linguistischen Fundierung des Diskursbegriffes. Diskurslinguistik nach Foucault*, 2007. S. 107–140.
12. Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster – Zur Komplementarität, Konvergenz und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens. *Methoden der Diskurslinguistik: Sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. XI. Berlin / New York : de Gruyter, 2008. 449 S.
13. Konerding K. Diskurse, Topik, Deutungsmuster. Zur Komplementarität, Konvergenz, und Explikation sprach-, kultur- und sozialwissenschaftlicher Zugänge zur Diskursanalyse auf der Grundlage kollektiven Wissens / Warnke Ingo, Jürgen Spitzmüller (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik*. Berlin : de Gruyter, 2008. S. 117–150.
14. Langacker R. W. *Foundations of cognitive grammar*, vol. 1: theoretical prerequisites. Stanford, California, 1987. 540 p.
15. Langenkamp H. Aussteigerin aus Versehen : Eine wahre Geschichte vom glücklichen Leben mit der Einsamkeit und im Wald. Leipzig : Amazon, 2012. 126 S.
16. Lakoff G. *Contemporary theory of metaphor. Metaphor and thought*: [ed. By A. Ortony]. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. P. 202–251.

17. Lönneker B. Konzeptframes und Relationen. Extraktion, Annotation und Analyse französischer Corpora aus dem World Wide Web. Berlin, 2003. 356 S.
18. Meier A. Die kleine Aussteiger Fibel. Landleben von A bis Z. Berlin : Seitenstraßen Verlag GmbH, 2008. 141 S.
19. Minsky M. A. Framework for Representing Knowledge. *The Psychology of Computer Vision*. Winston (Hrsg.), 1999. P. 211–277.
20. Onken M. Bis nichts mehr ging. Protokoll eines Ausstiegs. Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2013. 176 S.
21. Scheufele D. A. Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 1999. Vol. 49. Issue 1. P. 103–122.
22. Spieß C. Diskurshandlungen. Theorie und Methode linguistischer Diskursanalyse am Beispiel der Bioethikdebatte (Sprache und Wissen 7). Berlin, New York : De Gruyter, 2011. S. 528.
23. Spitzmüller J. Diskurslinguistik: Eine Einführung in Theorien und Methoden der transtextuellen Sprachanalyse. Walter de Gruyter, 2011. 236 S.
24. Warnke I. Zur Integration von Kulturwissenschaft und Philologie in der Diskurslinguistik. *Jahrbuch für Internationale Germanistik*, 2007. S. 65–70.
25. Wengeler M. Topos und Diskurs – Möglichkeiten und Grenzen der topologischen Analyse gesellschaftlicher Debatten. Warnke I. *Diskurslinguistik nach Foucault: Theorie und Gegenstände*. de Gruyter, 2007. S. 163.
26. Ziem A. Frame-Semantik und Diskursanalyse – Skizze einer kognitionswissenschaftlich inspirierten Methode zur Analyse gesellschaftlichen Wissens / Ingo Warnke (Hg.) : *Methoden der Diskurslinguistik: sprachwissenschaftliche Zugänge zur transtextuellen Ebene*. Berlin: de Gruyter, 2008. S. 89–116.
27. Ziem A. Begriffe, Topoi, Wissensrahmen: Perspektiven einer semantischen Analyse gesellschaftlichen Wissens / Wengeler (Hrsg.) : *Sprachgeschichte als Zeitgeschichte*, 2005. S. 315–348.

Information about the author:

Bondarchuk Olena Yuriivna,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of German Philology

Lesya Ukrainka Volyn National University

13, Voli ave., Lutsk, 43025, Ukraine